

Kristianstads kommun

*Kommunstyrelsen för besvarande
Arbete och välfärdsnämnden, barn-
och utbildningsnämnden, byggnads-
nämnden, kultur- och fritidsnämnden,
miljö- och hälsoskyddsnämnden, om-
sorgsnämnden, räddningsnämnden,
tekniska nämnden, överförmyndar-
nämnden för beaktanade
Kommunfullmäktige för kännedom*

Granskning av förlorad arbetsinkomst

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Kristianstads kommun har PwC genomfört en granskning av förlorad arbetsinkomst för förtroendevalda. Syftet med granskningen är att bedöma om kommunstyrelsens och nämndernas hantering av förlorad arbetsinkomst är ändamålsenlig och om hanteringen sker med en tillräcklig intern kontroll.

Efter genomförd granskning bedömer vi att kommunstyrelsens och nämndernas hantering av förlorad arbetsinkomst *inte helt är ändamålsenlig* samt att hanteringen ej sker med en tillräcklig intern kontroll.

Bedömningen grundar sig bland annat på att det finns antagna arvodesbestämmelser för förtroendevalda. Därutöver finns förtydligande riktlinjer/instruktioner på en blankett. Att regler anges dels i bestämmelserna samt på blanketten kan bidra till att skapa en otydlighet. Det är en brist att det förekommer att ersättning för förlorad arbetsinkomst betalas ut baserat på intyg utfärdade långt innan utbetalningen görs. Det saknas dokumenterade rutiner över vilka kontroller som ska genomföras av de förtroendevalda, nämndsekreterare, ordförande och löneadministratörer. Kontroller sker ej i någon större utsträckning och det finns en olikartad hantering i kontrollerna av underlagen. Därutöver är det även en brist att det inte finns attester på blanketterna samt att inga underlag krävs för de som är anställda i Kristianstads kommun.

Utifrån genomförd granskning lämnar vi följande rekommendationer:

- Kommunstyrelsen bör föreslå kommunfullmäktige att bestämmelserna ses över utifrån synpunkterna i denna rapport bl.a. gällande vilka underlag som ska lämnas in av den förtroendevalde samt specificera hur aktuella underlagen bör vara för att ersättning för förlorad arbetsinkomst ska utgå.
- Kommunstyrelsen bör tillse att det upprättas dokumenterade rutiner för hantering och vilka kontroller som ska genomföras av de förtroendevalda, nämndsekreterarna, ordförande och löneavdelningen samt hur dessa ska dokumenteras.
- Kommunstyrelsen och nämnderna bör tillse att blanketterna för förlorad arbetsinkomst fylls i och atteras på ett korrekt sätt för att stärka den interna kontrollen ytterligare samt att kommunens attestreglemente efterföljs. Likaså att Lagen om kommunal redovisning och bokföring (LKBR) efterföljs med avseende på verifikationer och att alla uppgifter och handlingar lämnas.
- Kommunstyrelsen bör överväga att införa digital inrapportering av utförda förtroendeuppdrag via s.k. "självservice". Detta mot bakgrund av att en manuell hantering innebär en större risk.
- I övrigt rekommenderas att förlorad arbetsinkomst beaktas inom ramen för kommunstyrelsens och nämndernas systematiska arbete med internkontrollplaner med tillhörande riskbedömningar.

Granskningsrapporten överlämnas till kommunstyrelsen för besvarande senast den 31 december år 2021, till övriga nämnder för beaktande och till kommunfullmäktige för kännedom.
Svar skickas till revisionen@kristianstad.se och till det sakkunniga biträdet lena.salomon@pwc.com

För revisorerna i Kristianstads kommun

Sven Gunnar Linné
Ordförande

Göran Sevebrant
Vice ordförande

Kristianstads
kommun

Signerat dokument

Detta dokument är elektroniskt signerat av nedanstående och juridiskt bindande.

Sven Gunnar Linné

Göran Sevebrant

Granskning av förlorad arbetsinkomst

Kristianstads kommun

Oktober 2021

Anna Hilmarsson, Certifierad kommunal revisor

Emma Ekstén, Certifierad kommunal revisor

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Kristianstads kommun genomfört en granskning av förlorad arbetsinkomst. Granskningens syfte är att bedöma om kommunstyrelsens och nämndernas hantering av förlorad arbetsinkomst är ändamålsenlig och om hanteringen sker med en tillräcklig intern kontroll

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsens och nämndernas hantering av förlorad arbetsinkomst **inte helt** är ändamålsenlig samt att hanteringen **ej** sker med en tillräcklig intern kontroll.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning
Finns det ändamålsenliga riktlinjer och tillämpningsanvisningar avseende ersättningar för förlorad arbetsinkomst?	Delvis
Tillämpas gällande regler och riktlinjer?	Delvis
Omfattar rutinerna avseende förlorad arbetsinkomst tillräckliga kontroller?	Nej
Finns det underlag som styrker utförda utbetalningar?	Delvis

Rekommendationer

Mot bakgrund av vad som framkommit i granskningen lämnas följande rekommendationer:

- Kommunstyrelsen bör föreslå kommunfullmäktige att bestämmelserna ses över utifrån synpunkterna i denna rapport bl.a. gällande vilka underlag som ska lämnas in av den förtroendevalde samt specificera hur aktuella underlagen bör vara för att ersättning för förlorad arbetsinkomst ska utgå.
- Kommunstyrelsen bör tillse att det upprättas dokumenterade rutiner för hantering och vilka kontroller som ska genomföras av de förtroendevalda, nämndsekreterarna, ordförande och löneavdelningen samt hur dessa ska dokumenteras.
- Kommunstyrelsen och nämnderna bör tillse att blanketterna för förlorad arbetsinkomst fylls i och atteras på ett korrekt sätt för att stärka den interna kontrollen ytterligare samt att kommunens attestreglemente efterföljs. Likaså att

Lagen om kommunal redovisning och bokföring (LKBR) efterföljs med avseende på verifikationer och att alla uppgifter och handlingar lämnas.

- Kommunstyrelsen bör överväga att införa digital inrapportering av utförda förtroendeuppdrag via s.k. "självservice". Detta mot bakgrund av att en manuell hantering innebär en större risk.
- I övrigt rekommenderas att förlorad arbetsinkomst beaktas inom ramen för kommunstyrelsens och nämndernas systematiska arbete med internkontrollplaner med tillhörande riskbedömningar.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	4
Bakgrund	4
Syfte och revisionsfrågor	4
Revisionskriterier	4
Avgränsning	4
Metod	4
Granskningsresultat	6
Inledning	6
Riktlinjer och tillämpningsanvisningar	7
Tillämpning av regler och riktlinjer	9
Kontroller	11
Underlag som styrker utbetalningar	13
Samlad bedömning	16
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	16
Rekommendationer	17

Inledning

Bakgrund

En kommunorganisations förtroende bland medborgarna och medarbetarna är centralt i en demokrati. Inte sällan har förtroendemässiga "kriser" uppstått när kommunala representanter agerat på ett i medborgarnas ögon klandervärt sätt. Därför är tydliga riktlinjer för t.ex. förlorad arbetsinkomst viktigt, liksom att dessa riktlinjer följs.

Revisorerna har, med bakgrund av ovanstående, funnit att det utifrån väsentlighet och risk är relevant att granska tillförlitligheten och säkerheten i rutinerna avseende politikernas ersättningar för förlorad arbetsinkomst, d.v.s. om den interna kontrollen är tillräcklig.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om kommunstyrelsens och nämndernas hantering av förlorad arbetsinkomst är ändamålsenlig och om hanteringen sker med en tillräcklig intern kontroll.

Syftet ska besvaras utifrån följande revisionsfrågor:

- Finns det ändamålsenliga riktlinjer och tillämpningsanvisningar avseende ersättningar för förlorad arbetsinkomst?
- Tillämpas gällande regler och riktlinjer?
- Omfattar rutinerna avseende förlorad arbetsinkomst tillräckliga kontroller?
- Finns det underlag som styrker utförda utbetalningar?

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar. Revisionskriterier utgörs i denna granskning av följande:

- Kommunfullmäktigebeslut
- Kommunens styrdokument/regelverk inom granskningsområdet
- Kommunens attestreglemente
- Kommunallagen (2017:725) 6 kap 1 och 6 §§, 4 kap 11-18 §§
- Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning, 3 kap 8-10 §§

Avgränsning

Granskningen avser kommunstyrelsen och samtliga nämnder (arbete och välfärdsnämnden, barn- och utbildningsnämnden, byggnadsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, omsorgsnämnden, räddningsnämnden, tekniska nämnden, överförmyndarnämnden).

Stickprovsgranskning av underlag avseende utbetalning av förlorad arbetsinkomst avgränsas till perioden 2021-01-01 - 2021-04-30. För att få en uppfattning om utfallet per helår valde vi att identifiera utbetalda belopp och också stickprovsgranska några underlag från år 2020. Se metod.

Metod

Granskningen har genomförts genom intervjuer med kanslichef, kommunsekreterare, lönechef och systemadministratör på löneavdelningen. Dokumentstudier har genomförts i enlighet med revisionskriterierna samt stickprovskontroller avseende underlag till utbetalning av förlorad arbetsinkomst.

Vi har i granskningen begärt in en lista över samtliga utbetalningar som gjorts avseende förlorad arbetsinkomst under perioden för hela år 2020 fram tills 2021-04-30. För år 2020 tog vi ett stickprov vardera på de fem ledamöter med högst enskild utbetalning samt de fem med högst ersättning under året. För år 2021 valde vi ut 18 stickprov av totalt 72 utbetalningar, motsvarande 25 %, fördelat på de olika nämnderna. För de förtroendevalda med en ordinarie anställning i Kristianstads kommun (där hanteringen avseende förlorad arbetsinkomst sker på annat vis än för de med anställning utanför kommunen) valdes fem stickprov ut. Även två stickprov för förtroendevalda med årsarvode valdes ut.

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Granskningsresultat

Inledning

I Kristianstads kommun betalades det ut totalt 416 579 kr i förlorad arbetsinkomst fördelat på 36 förtroendevalda under år 2020. Under månaderna januari till april månad år 2021 betalades det ut 60 188 kr fördelat på 33 förtroendevalda.

Av de 36 förtroendevalda som fått utbetalt ersättning för förlorad arbetsinkomst för år 2020 har de fem ledamöter med högst ersättning i en enskild utbetalning samt de fem med högst ersättning under året selekterats ut. Den med högst utbetalning för ett enskilt sammanträde år 2020 erhöll 2 969 kr för det sammanträdet. Högst utbetalning till en enskild förtroendevald uppgick under år 2020 till 64 055 kr.

För år 2021 valde vi ut 18 stickprov av totalt 72 utbetalningar, motsvarande 25 %, fördelat på de olika nämnderna.

Nämnd	Antal förtroendevalda med ersättning för förlorad arbetsinkomst	Antal utbetalningar	Antal stickprov
Arbete- och välfärdsnämnden	6	18	3
Barn- och utbildningsnämnden	4	10	2
Byggnadsnämnden	3	5	2
Kommunfullmäktige	3	4	0
Kommunstyrelsen och kommunstyrelsens personalutskott	3	12	2
Kultur- och fritidsnämnden	3	3	2
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	1	1	1
Omsorgsnämnden	3	4	2
Tekniska nämnden	6	12	2
Överförmyndarnämnden	1	3	2
Totalt	33	72	18

Därutöver har vi, för de förtroendevalda med en ordinarie anställning i Kristianstads kommun, valt ut fem stickprov, av totalt 11 förtroendevalda ut. Även två stickprov för förtroendevalda med årsarvode, av totalt 12 valdes ut.

Riktlinjer och tillämpningsanvisningar

Revisionsfråga 1: Finns det ändamålsenliga riktlinjer och tillämpningsanvisningar avseende ersättningar för förlorad arbetsinkomst?

lakttagelser

Arvodesbestämmelser för förtroendevalda

Arvodesbestämmelser för förtroendevalda fastställdes av kommunfullmäktige 2020-12-08 § 271 att gälla från och med 2020-12-09. Dokumentet innehåller bland annat bestämmelser om ersättningsberättigade sammanträden, ersättningsområden, fasta arvoden, sammanträdesarvoden, förlorad arbetsinkomst, resekostnadsersättning och ersättning för barn tillsyn.

Av reglementets 6 § framgår att förtroendevald har rätt till ersättning för styrkt förlorad arbetsinkomst enligt följande;

- Förtroendevald utan årsarvode.
- Förtroendevald med årsarvode som fullgör uppdrag om mindre än 40 % av heltid.
- Förtroendevald med årsarvode som fullgör uppdrag om 40 % men inte 100 % för sammanträden och förrättningar i andra nämnder än det som årsarvodet avser.

Förtroendevald som kan visa att arbetsinkomst förlorats men inte med vilket belopp har rätt till schablonersättning per timme enligt följande:

- Sjukpenninggrundande årsinkomst/12 x 165

Med förlorad arbetsinkomst jämförs förlorad arbetslöshetsersättning och föräldrapenning.

Ersättning för förlorad arbetsinkomst utges inte heller till förtroendevald som uppbär hel sjukersättning eller hel pensionsförmån.

Ledamot i räddningsnämnden som är ledamot i kommunstyrelsens arbetsutskott har inte rätt till ersättning för styrkt förlorad arbetsinkomst i räddningsnämnden.

Enligt 17 § i bestämmelserna ska den förtroendevalda styrka sina förluster eller kostnader. Förluster eller kostnader ska anmälas till fullmäktiges/styrelsens/nämndens/utskottets sekreterare.

Yrkande om ersättning för förlorad arbetsinkomst enligt 6 § ska framställas senast inom ett år från dagen för sammanträde eller motsvarande till vilken förlusten hänförs. Ekonomiska ersättningar betalas ut en gång per månad.

Blankett för ersättning

Tillhörande bestämmelserna finns en blankett där de förtroendevalda kan välja att antingen ansöka om förlorad arbetsinkomst, förlorad pensionsförmån eller förlorad semesterförmån.

Blanketten innehåller fält där den förtroendevalda ska ange namn, personnummer samt kryssa i om den är anställd, egenföretagare eller arbetslös. Vidare ska också fältt fyllas i för vilket sammanträde den förtroendevalda yrkar ersättning för. Blanketten ska också undertecknas och försättas med datum.

På blankettens andra sida finns *Arvodesbestämmelser för förtroendevalda* enligt beslut av Kommunfullmäktige 2019-03-12, § 68. Vid intervju framkommer att det genomfördes en större revidering avseende arvodesbestämmelserna år 2019 som också innefattade revideringar avseende förlorad arbetsinkomst. Vid den senare revideringen som gjordes under år 2020 genomfördes inga förändringar kopplade till förlorad arbetsinkomst, varför paragrafen inte uppdaterats i blanketten.

Den andra sidan på blanketten innehåller till delar samma information som anges i arvodesbestämmelserna. Utöver det som framgår av arvodesbestämmelserna anges även att den förtroendevalda ska styrka sina förluster för att få ersättning för förlorad arbetsinkomst, förlorad pensionsförmån och förlorad semesterförmån med blanketten samt lönespecifikation eller undertecknat intyg från arbetsgivaren eller revisor. Förtroendevald som kan visa att arbetsinkomst förlorats men inte med vilket belopp har rätt till schablonersättning per timme genom att ta sjukpenninggrundande årsinkomst (SGI) delat med 12 gånger 165. SGI styrks genom intyg från Försäkringskassan. Det framgår inte hur uppdaterade intygen behöver vara för att ersättning ska utgå.

Underlagen lämnas till fullmäktiges eller nämndens/utskottets sekreterare snarast efter sammanträdet.

Blanketten gäller enbart för de som inte är anställda i Kristianstads kommun. För anställda i kommunen som erhåller årsarvode gäller att dessa ansöker om tjänstledighet hos den egna arbetsgivaren, vilket dokumenteras i personalsystemet Heroma. Avseende de som är anställda i Kristianstads kommun som inte erhåller årsarvode, men ändå är berättigade till förlorad arbetsinkomst, genom att de behöver vara lediga från sin ordinarie tjänst för att medverka på sammanträde, gäller att dessa i självserviceportalen ska registrera in ett politiskt uppdrag. Då bibehåller den anställde löneförmån och har inte rätt till förlorad arbetsförtjänst. När det politiska uppdraget blir godkänt av chefen i systemet konteras löneutbetalningen om. Det innebär att det politiska uppdraget belastar nämnden och det ordinarie arbetet belastar ordinarie arbetsgivaren.

Utöver ovan angivna dokument finns inte några rutinbeskrivningar eller tillämpningsanvisningar för den praktiska hanteringen av arbetet med förlorad arbetsinkomst. Det uppges inte heller finnas några nämndspecifika riktlinjer eller tillämpningsanvisningar.

Bedömning

Finns det ändamålsenliga riktlinjer och tillämpningsanvisningar avseende ersättningar för förlorad arbetsinkomst?

Svaret på revisionsfrågan är *delvis*.

Bedömningen grundar vi på att det finns antagna bestämmelser om ekonomiska förmåner till förtroendevalda. Därutöver finns förtydligande riktlinjer/instruktioner på blankettens baksida. Vi ser det dock som en brist att informationen på blanketten skiljer sig från det som finns angivet i bestämmelserna. Att regler anges dels i bestämmelserna samt på blanketten kan bidra till att skapa en otydlighet kring vad som gäller. Vidare ser vi avsaknaden av rutinbeskrivningar som en brist.

Vi ser positivt på att det på blanketten regleras att underlag ska lämnas som styrker den förlorade arbetsinkomsten och frånvaro från det ordinarie arbetet. Däremot bedömer vi inte det vara ändamålsenligt att detta inte framgår av bestämmelserna. Vidare bedömer vi att det inte är ändamålsenligt att det med nuvarande reglemente inte krävs något registreringsbevis för de med eget företag, men vi ser positivt på att de med eget företag ska inkomma med underlag som påvisar den förlorade arbetsinkomsten alternativt SGI. Vidare ser vi det som bristfälligt att bestämmelserna inte anger hur pass uppdaterade inlämnade intyg bör vara.

Tillämpning av regler och riktlinjer

Revisionsfråga 2: Tillämpas gällande regler och riktlinjer?

lakttagelser

För att besvara denna revisionsfråga har vi i granskningen begärt in en lista över samtliga utbetalningar som gjort avseende förlorad arbetsinkomst under perioden för hela år 2020 fram tills 2021-04-30. För år 2020 tog vi ett stickprov vardera på de fem ledamöter med högst enskild utbetalning samt de fem med högst ersättning under året. För år 2021 valde vi ut 18 stickprov av totalt 72 utbetalningar, motsvarande 25 %, fördelat på de olika nämnderna. För de förtroendevalda med en ordinarie anställning i Kristianstads kommun valdes fem stickprov, av totalt 11 förtroendevalda ut. Även två stickprov för förtroendevalda med årsarvode, av totalt 12 valdes ut.

Samtliga stickprov visar att ersättningen utgår för ersättningsberättigade sammanträden. Vidare visar även stickprovsgranskningen att ersättningssumman skiljer sig åt beroende på hur mycket den anställde yrkat på och har rätt till. Den med högst ersättning per timme i våra stickprov har yrkat och fått ersättning för ett belopp motsvarande 372 kr/h.

Intyg som styrker den förlorade arbetsinkomsten för anställda ska enligt bestämmelserna bifogas blanketten. Av stickprovsgranskningen ser vi att underlag bifogas blanketterna i samtliga fall utom ett där underlag saknas. Vi ser också att det för en förtroendevald med eget företag finns ett underlag från auktoriserad revisor i enlighet med riktlinjerna. Underlaget avser dock den inkomst som den förtroendevalda hade år 2018 och är undertecknat av den auktoriserade revisorn juni 2019, trots att utbetalningen skett under år 2020 och avser ett sammanträde från år 2020. Samma

underlag används också när den förtroendevalda yrkar på ersättning för ett sammanträde under år 2021. Av bestämmelserna och blanketterna framgår inte att registreringsbevis behöver lämnas och vi kan inte heller se att något sådant finns som underlag i stickproven.

För ett annat av våra stickprov framgår av utbetalningarna att intyget från arbetsgivaren som styrker lönen är daterat i augusti år 2019 trots att utbetalningen och yrkanden sker för ett sammanträde under år 2020. Samma underlag används också när den förtroendevalda yrkar på ersättning för ett sammanträde under år 2021.

Utifrån genomförd stickprovsgranskning noterar vi att tiden som ersatts för olika förtroendevalda under samma möte kan skilja sig åt, beroende på att den förlorade arbetstiden kan skilja sig åt.

Utvalda stickprov visar att de förtroendevalda som inkommit med intyg från arbetsgivare får utbetalt enligt den summa som de ska ersättas för enligt bestämmelserna. I ett fall har den förtroendevalda yrkat en lägre summa än vad denna enligt bestämmelserna har haft rätt till och fått utbetalning enligt den lägre summan. Enligt uppgift från nämndsekreteraren har den förtroendevalda i detta fall enbart velat få utbetalt enligt den lägre summan, vilket är anledningen till hanteringen i detta fall.

Avseende de med anställning i Kristianstads kommun visar stickproven att dessa i personalsystemet har registrerat politiska uppdrag för en viss dag och tid. För utbetalningen finns sedan en rad för sammanträdesarvode, motsvarande det totala antalet timmar som politiskt uppdrag registrerats för. Det finns dock inga övriga underlag bifogade som styrker att den förtroendevalda faktiskt medverkat på sammanträdet där denne har registrerat ett politiskt uppdrag. I samband med sakgranskning framkommer att underlag på närvaro på politiska sammanträden finns i form av protokollets förstasida.

Bedömning

Tillämpas gällande regler och riktlinjer?

Svaret på revisionsfrågan är *delvis*.

Vi grundar bl.a. bedömningen på att utifrån de stickprovsgranskade fallen, har ersättning utbetalats för ersättningsberättigade sammanträden. Vi bedömer att det är en brist att det förekommer att ersättning för förlorad arbetsinkomst betalas ut baserat på intyg utfärdade långt innan utbetalningen görs. Vi ser det som angeläget att intygen som lämnas in är aktuella. Vi ser det även som bristfälligt att anställda inom Kristianstads kommun enbart behöver registrera frånvaro i systemet utan att på något annat vis behöver styrka att medverkan på sammanträde skett i samband med registrering.

Kontroller

Revisionsfråga 3: Omfattar rutinerna avseende förlorad arbetsinkomst tillräckliga kontroller?

lakttagelser

Reglemente för kontroll av verifikationer

Reglementet för kontroll av verifikationer antogs av kommunfullmäktige 2004-05-11, §96 (ett nyare är under framtagande). Reglementet gäller för kommunens samtliga verifikationer, inklusive verifikationer för medel som kommunen ålagts eller åtagit sig att förvalta. Bland annat beskrivs i reglementet § 6 att respektive nämnd utser attestanter samt ersättare för dessa. Kontrollansvar knyts till person eller befattning och kontointervall med angivande av inom vilka beloppsgränser som attestant är berättigad att utföra attest. Kontroll får ske med hjälp av IT-stöd. Varje nämnd svarar för att upprätta och hålla aktuella förteckningar över utsedda attestanter.

I reglementets § 7 beskrivs att obligatoriska manuella kontroller som utförts med godkänt resultat ska dokumenteras genom attest. Attest dokumenteras i enlighet med tillämpningsanvisningarna. Maskinellt utförda kontroller ska framgå av systemdokumentation och behandlingshistorik. Om kontrollansvarig/attestant ej kan godkänna en ekonomisk transaktion ska den som beslutat om transaktionen underrättas, om inte annat framgår av tillämpningsanvisningarna. Kan inte rättelse uppnås ska underrättelse ske enligt fastställd rutin.

Tillämpningsanvisningar verifikationer

Tillhörande reglementet finns tillämpningsanvisningar (antagna av kommunfullmäktige samtidigt som reglementet) som bland annat anger att olika typer av verifikationer medför varierande kontrollmoment allt ifrån fullständig kontroll till endast kontroll för vissa transaktioner överstigande ett visst belopp, stickprov, maskinell kontroll etc. De beslut som kontrollanten förväntas kontrollera mot kan vara mot fastställd budget, gjord beställning, särskilda beslut i nämnd eller på delegation. Innan transaktionerna utförs ska de attesteras enligt följande:

- **Mottagningsattest** innebär kontroll av att leveransen eller tjänsten fullgjorts enligt beställning och faktura.
- **Beställningsattest** innebär kontroll mot pris/kvalitet/villkor/beslut/formalia samt aritmetisk kontroll och kontering. I den elektroniska fakturahanteringen är beställningsattestanten alltid tillika mottagningsattestant, medan dessa roller kan innehas av olika personer i den traditionella fakturahanteringen.
- **Beslutsattest** innebär kontroll av att beställning skett av behörig person, jäv ej föreligger, kontering är korrekt samt beslut om att betalning kan ske.
- **Behörighetsattest**, som endast återfinns i traditionell fakturahantering, svarar för registrering av verifikation och svarar för kontroll av att det finns två av varandra oberoende påskrifter samt att attestanterna är upptagna i gällande attestförteckning.

I förtydligandet till beslutsattest framgår att löner och andra personalkostnader kontrolleras genom att kontrollera att utbetalning och kontering är riktig.

Kontroller

Arvodesbestämmelserna för förtroendevalda reglerar inte vilka kontroller som ska ske avseende förlorad arbetsinkomst.

Den förtroendevalda har ett år på sig att inkomma med en manuell närvaroblankett där den förtroendevalda fyller i sin närvaro samt fyller i antal timmar för förlorad arbetsförtjänst. Den förtroendevalda ska signera blanketten och ange datum. Några fält för attesteringar av blanketterna finns inte. Vi ser av stickprovsgranskningen att hanteringen och kontrollerna av blanketterna är olikartad. För barn- och utbildningsnämnden finns en ankomststämpel och en atteststämpel.¹ Vi kan se att handskriven signatur har gjorts, men det framgår ej vem det är som signerat. Av signaturen kan vi se att det är samma person som signerat samtliga stickprov. På dessa blanketter finns även en kommentar om när betalningen är inlagd i personalsystemet Heroma.

För kommunstyrelsen och överförmyndarnämnden bifogas ett utdrag från protokollet där den förtroendevaldas närvaro framgår. Det finns inte någon signatur eller liknande av nämndsekreteraren eller ordföranden, däremot finns en bock för raderna med yrkandet. Det finns också en markering i underlagen, i form av en bock på raden för det yrkade avdraget och en bock vid den yrkade ersättningen, som visar att det yrkade stämmer överens med utebliven inkomst från arbetsgivare eller motsvarande.

För byggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämndens görs inga signaturer av nämndsekreteraren eller ordföranden. För byggnadsnämnden finns en markering högst upp på blanketten som visar att den är registrerad. Vidare innehåller också några av blanketterna inom dessa nämnder fält för arbetsgivaren att signera som komplement till underlagen. De är inte alltid signerade, ibland hänvisas enbart till bifogat underlag.

För kultur- och fritidsnämnden samt tekniska nämnden anges det när blanketten registrerats och det framgår också en signatur från nämndsekreteraren. I omsorgsnämndens underlag finns inga signaturer eller markeringar från nämndsekreterarens eller ordförandens sida.

Avseende arbete- och välfärdsnämnden görs det på blanketten en bock där summorna kontrollerats mot underlagen. Det framgår också när det registrerats och en signatur av nämndsekreterare. Vidare bifogas också protokollsutdrag.

Själva utbetalningarna av förlorad arbetsinkomst görs av löneavdelningen efter att nämndsekreterarna gått igenom underlaget och registrerat ersättningen i lönesystemet. Uppkommer det fel eller att utbetalningar som går ut till förtroendevalda är felaktiga, rättas dessa på löneavdelningen. För kommunfullmäktige samt kommunstyrelsen och dess utskott skickas utanordningslistor mellan lön ett och lön klar² som påtalar vilken form av ersättning som utgår till förtroendevalda. Denna signeras av berörd chef som är

¹ En fysisk stämpel med rubriken "Attest" med ett fält att skriva en signatur

² Med Lön ett menas den preliminära lönekörningen och med Lön klar menas den definitiva lönekörningen.

ansvarig för det ansvaret i lönesystemet. Motsvarande signering sker även för de nämnder där utanordningslistor inte finns.

Varje månad genomför löneavdelningen en översiktlig kontroll där en administratör på löneavdelningen går igenom den grundlista som påvisar utbetalningarna till varje förtroendevald. Om några uppenbara felaktigheter finns så korrigeras dessa. Själva kontrollen finns inte dokumenterad som en rutin och utförda kontroller dokumenteras inte.

Det sker inte några som helst attester avseende förlorad arbetsinkomst specifikt på personnivå, varken på blanketterna eller i lönesystemet. De attester som sker i personalsystemet är per ansvarsnivå för samtliga arvoden på totalnivå samt att den totala löneutbetalningen i kommunen atteras.

Det har under de senaste åren inte funnits med några kontrollmoment avseende förlorad arbetsinkomst i varken kommunstyrelsens eller nämndernas interna kontrollplaner eller tillhörande riskbedömningar.

Bedömning

Omfattar rutinerna avseende förlorad arbetsinkomst tillräckliga kontroller?

Svaret på revisionsfrågan är *nej*.

Vi grundar vår bedömning på att det saknas dokumenterade rutiner över vilka kontroller som ska genomföras av de förtroendevalda, nämndsekreterare, ordförande och löneadministratörer, förutom de kontroller som anges i Kristianstads kommuns attestreglemente i samband med attest. Vi ser det som en brist att attestreglementet inte efterföljs vad gäller attestering av förlorad arbetsinkomst på personnivå. Vi grundar även vår bedömning på att kontroller ej sker i någon större utsträckning samt att det finns en olikartad hantering i kontrollerna av underlagen. De kontroller som sker är inte heller dokumenterade som någon rutin och utförda kontroller dokumenteras inte, vilket medför att de inte är spårbara. Avsaknad av dokumenterade rutiner för vilka kontroller som ska genomföras skapar en otydlighet kring vem som kontrollerar vad och vilka kontroller som ska genomföras. Likaså är det en brist att det inte funnits med några kontrollmoment avseende förlorad arbetsinkomst i Kristianstads kommuns intern kontrollplan eller i tillhörande riskbedömningar.

Underlag som styrker utbetalningar

Revisionsfråga 4: Finns det underlag som styrker utförda utbetalningar?

Iakttagelser

De poster som stickprovsgranskat avser utbetalda ersättningar för förlorad arbetsinkomst. Nedan följer övriga iakttagelser som särskilt noterades i vid stickprovsgranskningen.

- Blanketterna är i huvudsak korrekt ifyllda. I ett fall ser vi att den förtroendevalda inte själv skrivit in summan som den äskar. Uträkningen har istället gjorts av nämndsekreteraren utifrån det underlag som lämnats in.
- I ett fall saknas underlag tillhörande blanketten.
- Vi ser att filen för utbetalningarna från personalsystemet inte alltid innehåller samma information som blanketterna. Timmarna är inte alltid inregistrerade i Heroma, men utbetalningarna stämmer alltid med det äskade beloppet som i sin tur också stämmer med inlämnade underlag.
- Det finns inga fält för attester på blanketterna.
- Utifrån genomförda stickprov konstateras att intyg lämnas för de förtroendevalda med eget företag som fått utbetalt ersättning för förlorad arbetsinkomst.
- För anställda gäller att intyg från arbetsgivaren eller underlag som styrker utebliven lön lämnas, vilket också sker.
- Som nämnts i föregående avsnitt konstaterar vi att det finns det dock underlag till utbetalningar som är att betrakta som utdaterade.
- Om inte intyg från arbetsgivare eller revisor kan påvisas kan de förtroendevalda yrka på ersättning utifrån sin sjukpenninggrundande inkomst. Den förtroendevalda ska då inkomma med underlag som styrker detta från Försäkringskassan, vilket sker.
- För anställda inom Kristianstads kommun som även är förtroendevalda sker särskild hantering där allt går genom personalsystemet och godkänns av chef. Där bifogas inga underlag.

Bedömning

Finns det underlag som styrker utförda utbetalningar?

Svaret på revisionsfrågan är *delvis*.

Vi grundar bedömningen på att det finns underlag i samtliga stickprovsgranskade fall förutom ett. Vi bedömer att det är en brist att utbetalning har skett trots att intyg enligt vår mening är utdaterade. Därutöver är det även en brist att det inte finns attester på blanketterna samt att inga underlag krävs för de som är anställda i Kristianstads kommun.

Dessa iakttagelser tyder på bristande intern kontroll samt att kommunens attestreglemente och Lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) inte alltid efterföljs. För varje ekonomisk händelse ska det finnas en verifikation. Verifikationen skall innefatta ett antal uppgifter och i förekommande fall ska verifikationen även innehålla upplysning om handlingar eller andra uppgifter som har legat till grund för den ekonomiska händelsen samt var dessa finns tillgängliga. Detta i enlighet med LKBR 3 kap 8-9 §§.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Kristianstads kommun genomfört en granskning av förlorad arbetsinkomst. Granskningens syfte är att bedöma om kommunstyrelsens och nämndernas hantering av förlorad arbetsinkomst är ändamålsenlig och om hanteringen sker med en tillräcklig intern kontroll

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsens och nämndernas hantering av förlorad arbetsinkomst **inte helt** är ändamålsenlig samt att hanteringen **ej** sker med en tillräcklig intern kontroll.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Finns det ändamålsenliga riktlinjer och tillämpningsanvisningar avseende ersättningar för förlorad arbetsinkomst?	Delvis Det finns antagna arvodesbestämmelser för förtroendevalda. Därutöver finns förtydligande riktlinjer/instruktioner på blanketten. Att regler anges dels i bestämmelserna samt på blanketten kan bidra till att skapa en otydlighet. Underlag ska lämnas som styrker den förlorade arbetsinkomsten.	
2. Tillämpas gällande regler och riktlinjer?	Delvis Ersättning har utbetalats för ersättningsberättigade sammanträden. Det är en brist att det förekommer att ersättning för förlorad arbetsinkomst betalas ut baserat på intyg utfärdade långt innan utbetalningen görs. Det är även bristfälligt att anställda inom Kristianstads kommun enbart behöver registrera frånvaro i systemet utan att på något annat vis behöver styrka att medverkan på ett sammanträde skett.	
3. Omfattar rutinerna avseende förlorad arbetsinkomst tillräckliga kontroller?	Nej Det saknas dokumenterade rutiner över vilka kontroller som ska genomföras av de förtroendevalda, nämndsekreterare, ordförande och löneadministratörer. Vi ser det som en brist att attestreglementet inte efterföljs vad gäller attestering av utbetalning av förlorad arbetsinkomst. Kontroller sker ej i någon större utsträckning och det finns en olikartad hantering i kontrollerna av underlagen.	

4. Finns det underlag som styrker utförda utbetalningar?

Delvis

Det finns underlag i samtliga stickprovsgranskade fall förutom ett. Vi bedömer att det är en brist att utbetalning har skett trots att intyg enligt vår mening är utdaterade. Därutöver är det även en brist att det inte finns attester på blanketterna samt att inga underlag krävs för de som är anställda i Kristianstads kommun.

Rekommendationer

Mot bakgrund av vad som framkommit i granskningen lämnas följande rekommendationer:

- Kommunstyrelsen bör föreslå kommunfullmäktige att bestämmelserna ses över utifrån synpunkterna i denna rapport bl.a. gällande vilka underlag som ska lämnas in av den förtroendevalda samt specificera hur aktuella underlagen bör vara för att ersättning för förlorad arbetsinkomst ska utgå.
- Kommunstyrelsen bör tillse att det upprättas dokumenterade rutiner för hantering och vilka kontroller som ska genomföras av de förtroendevalda, nämndsekreterarna, ordförande och löneavdelningen samt hur dessa ska dokumenteras.
- Kommunstyrelsen och nämnderna bör tillse att blanketterna för förlorad arbetsinkomst fylls i och atteras på ett korrekt sätt för att stärka den interna kontrollen ytterligare samt att kommunens attestreglemente efterföljs. Likaså att Lagen om kommunal redovisning och bokföring (LKBR) efterföljs med avseende på verifikationer och att alla uppgifter och handlingar lämnas.
- Kommunstyrelsen bör överväga att införa digital inrapportering av utförda förtroendeuppdrag via s.k. "självservice". Detta mot bakgrund av att en manuell hantering innebär en större risk.
- I övrigt rekommenderas att förlorad arbetsinkomst beaktas inom ramen för kommunstyrelsens och nämndernas systematiska arbete med internkontrollplaner med tillhörande riskbedömningar.

2021-10-06

Lena Salomon

Anna Hilmarsson

Uppdragsledare

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Kristianstads kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 16 mars 2021 . PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.